

Etate statuto quo cauetur q̄ vir

Incret tertiā partem dotis vxore premoriente sine filijs si vxorem duxerit ad domū, ⁊ cū ea habitauerit, vel ad habitandū ierit cū ea ⁊c. Querit̃ an is qui duxerit mulierē per verba de p̃senti camq; traduxit ad domum sue solite habitationis, ⁊ cū ea familiariter habitauerit gaudeat beneficio statuti: predicta coniuge seu sponsa decedēte in domo ipsius viri, anteq̃ matrimonium esset carnali copula consummatum.

Consilium. lxxix.

¶ Verba, maritus & vxor quandoq; capiuntur stricte quandoq; lar
ge, quandoq; largissime.

2 Sponsa dicitur quasi promissa.

3. Significatum debet cessare cessante ratione strictissimi significati.

Notetur Primo quod non: quia statutum facit mentionem de vxore et viro: sed appellatione vxoris et viri quicquid intelligunt illi duntaxat, quod matrimonium consummaverunt per carnalem copulam ut probatur in. c. ex publico. in fi. de conuer. coniu. tunc enim matrimonium est perfectum quo ad sui essentiam et significatum: ut in. c. debitum. et. c. nuper de big. facit quod non. gl. in. c. quapropter. xxvii. q. ii. Quandoque vero intelligunt illi qui contraxerunt per verba de presenti duntaxat citra carnis copulam: ut probatur in. l. cum fuerit. ff. de condi. et demonstra. et. l. ii. ff. de dona. inter vi. et vxor. iuncta gl. in verbo, concubine. et insti. de nup. §. nuptias. et ibi bona glo. probatur etiam per multa iura canonica, quibus cauetur quod solus consensus de presenti facit matrimonium quoad sui essentiam: et possunt illi dici maritus et vxor: ut in. c. fi. de sponsa duo. et. xxvii. q. ii. sufficiat. et in. c. cum initiatur. cum multis terminis ibi sequentibus. probat etiam definitio matrimonii: que habetur et declaratur per gloss. ea. causa. et. q. in prin. et insti. de nup. in prin. vbi bonus tex. cum gl. facit etiam. c. vnicum. de voto. lib. vi. Quandoque vero verificantur illa verba maritus et vxor in sponsis de futuro duntaxat ex quadam benigna interpretatione: ut est tex. no. in. l. non sine. C. de bonis que libe. ¶ Ex quibus potest inferri quod hec verba maritus et vxor quandoque capiuntur stricte, et significantur illi qui matrimonium consummauerunt. Quandoque large et notantur illi qui matrimonium per verba de presenti duntaxat contraxerunt. Quandoque largissime, et comprehenduntur sponsus et sponsa per verba de futuro. Cum ergo in casu nostro sumus in materia penali cum statutum diminuat patrimonium mulieris. l. ii. ff. de da. infe. no. Jo. an. in. c. fi. de elec. lib. vi. item est odiosum quatenus deuiat a dispositione iuris secundum quam nihil lucrat maritus mortua vxore: ut in. c. i. et. c. nuper. de dona. inter vi. et vxor. et de dote post. di. resti. et de rei vxor. ac. l. unica. §. cum autem in exactione. debet verba strictissime interpretari ut quam minus fieri possit, recedatur a iure communi et alter ledatur: ut in. c. i. et. ii. de fil. presby. lib. vi. et. l. si preses. et. l. interpretatione. ff. de penis. et. l. ii. §. hec autem verba. et quod ibi no. ff. de neg. gest. et. c. cum dilectus. de consue. regula odia. et regula, in penis. de regu. iur. lib. vi. cum multis similibus. Intel ligatur ergo materia nostra in strictiori significato: et sic intelligatur de illis qui matrimonium consummauerunt. ¶ Sed his non obstantibus contrarium arbitror in casu nostro de iure preualere: ut scilicet dictus vir, qui contraxit per verba de presenti, et eam tradidit in domum suam: et cum ea familiariter habitauerit, gau. leat beneficio statuti pallegato. ¶ Propter quod primo quia ad hanc interpretationem faciendam verba statuti non resistunt: imo omnino suadent. Requirit enim dicti statuti verba, tria. Primo quod sit vxor: secundo quod sit ducta ad domum viri: tertio quod cum ea habitauerit vel ad habitandum cum ea iuerit, que quidem verificata prorsus fuerunt, in casu nostro. Primum enim vxor est ex quo cum illa contraxit matrimonium per verba de presenti: licet illam non cognouerit: ut in iuribus superius allegatis. et iste potest dici vir istius mulieris: ut etiam probatur in euangelio, Venit Ioseph virum Mariæ: et alibi Angelus. Noli timere Ioseph, accipere Mariam coniugem tuam etc. quod verba transumptiue habentur in. c. Ioseph. et. c. priusquam. xxvii. q. ii. vbi aperte deciditur quod ex quo interuenit consensus de presenti maxime secuta comuni habitatione possunt dici maritus et vxor: seu vir et coniux: sicut in coniugio, quod verum fuit inter beatam Mariam et Ioseph: licet nunquam interuenit carnalis copula ut

Consiliorum Panormi.

ibi. et in. c. o. itaq. ea. causa. et. q. hoc apertissime fuit de mente huius
statuti in quo appellatur vxor anteq. sit ducta: et sic ante secutam carna-
lem copulam. ar. in. e. institut. ea. causa. et. q. non enim potest dici sponsa
ex quo interuenit consensus de presenti. ¶ Quia sponsa dicitur quasi pro-
missa. dicuntur em. sponsalia a spondeo spondes qd idem est qd promi-
to promittis: vt legit et not. in. c. nostrates. xxxv. q. v. et super rubrica de
sponsa. sed. ex quo contractum est matrimonium no. potest dici sponsa
sed coniugata et vxor. d. l. no. sine. C. de bonis que liberis. et. d. c. sufficiat.
c. alijs iuribus superius allegatis. Scdo ista mulier fuit ducta ad do-
mum. Tertio habitauit cu. viro suo: lz no. fuerit cognita carnaliter: maz
ad significatu. huius verbi cohabitauerit non requirit carnalis copula.
sed consortium cois habitaculi: vt probatur expresse in materia nostra
in. d. l. priusq. xxv. q. ij. Ex quo ergo verba hac interpretatione spon-
tae nec constat de contraria intentione statuentiu. non est a verbis recedendu.
l. non aliter. ff. de leg. tertio. et sufficit ita scriptum esse. l. prosperit. ff. qui
et a qui. et. c. scriptu. est. vi. q. ij. quimmo. si volumus coniecturare ratione
et mentem statuentiu. no. deuiabit a suprascripta interpretatione. sed po-
tius illa corroborabit: licet enim in dicto statuto non sit expressa aliqua
ratio: tamen licitu. est coniecturare rationem naturalē que potuit moue-
re statuentes. et scdm illa coniectura. possumus et debemus statutū exten-
dere vel restringere. vt not. Bal. in. l. marini vitu. C. de libe. prete. et in
l. scire oportet. ff. de excu. tuto. et Ly. in. l. non dubium. C. de legi. facit qd
no. Dy. in regula si. de regu. iur. lib. vi. pro hoc tex. in. d. l. scire. §. sufficit.
vbi allegatur naturalis iustitia ad coniecturanda. mentem disponentis:
et illa debet presumi ratio legis. qua verisimiliter fuit motus disponentis:
vt not. glo. in. l. tale pactum. ff. de pactis. sed ratio statuti deferentis lu-
crum soluto matrimonio viro et non vxori. non pot. dici qd sit propter
copulam carnalē quia hec ratio reperitur pariter in vtroq. no. autem
quo ad debitū carnale ad paria iudicatur: vt in. c. q. to. et. c. gaudemus.
de diuor. imo potius deberetur lucrū vxori. que perdidit virginitatem:
que est altera dos: et multa seruitia viro impendit presertim circa sobo-
lem vt in. l. assiduis. C. qui po. in pi. ha. nec virginitas potest amplius re-
stitui. xxxij. q. v. paulus: nec potest coniecturari qd fuerit propter affec-
tionē coniugalē. seu reliquias matrimonij soluti. qz hec ratio et militat
in vxore: hinc est qd lex no. vult valere pactum de lucro captando quin
fit vtriq. coniugi coe: vt in. c. si. de do. post di. resti. facit qd habet. in aut. d.
equali. do. §. hoc igitur. et in aut. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. no.
ergo pot. assignari alia bona rō: nisi qz maritus sustinendo onera matri-
monij incurrit multa dāna: et lz ad hec supportanda habeat dotem. vt
in. c. salubriter. de vsur. et. l. si constat. ff. so. matr. tñ vt plurimū no. sufficit
dos ad hec onera: quimo tāti sunt sumptus in vestib. et ornamentis q
dos in illis consumit. Hanc rōne posuit Bar. in. l. no. sine. palle. et Bar. in
tractatu. de duob. fratribus. vbi per hanc rōne dixit notabile verbū q
si pater sustinuit onera matrimonij ipsius. q. illud lucrū. q. acquirit ma-
rito vigore statuti cedit patri: qz vñ prouenire ppter bona paterna ex
qbus sustinet onera ipsius mrimonij. et sic vides qd no. habet respectus
ad copulā: alias pater nihil lucraret q. qdē non reperitur in casu nostro
nā vt p. supponit in casu: vir duxit mulierem ad domū et faciebat oēs ex-
pensas sicut solet facere maritus vxori secū cohabitati: pparauerat. vt
audio multas vestes. et multa pparatoria fecerat vt cū ea postea cū so-
lita solēnitare coniuniorū matrimonij cōsummaret: dz ergo gaudere be-
neficio statuti. cū verba et mens statuti naturalis suadeant: ad idē tex. s
ibi ex p. se tenuit Bal. in. l. deo nobis. C. de epi. et cleri. statutū em. no. re-
quirat traditionē cū solēnitare: s. solū cōtētaf q. fuerit ducta et cū ea ha-
bitauerit: qz p cohabitationem sustinent onera matrimonij: imo plus
dicit statutū: s. sufficere q. iuerit vir ad cohabitandū cū ea: q. xba sunt
multū ponderanda: innuit em. q. lz non multū cohabitauerit tñ ex quo
iuit aīo cū ea habitandi gaudet beneficio statuti et sic no. requirit q. fu-
cerit multas expēsas in ducēdo. vel comorādo: si enim maritus iuit ad

habitandū cū ea nō est opus solēni tradūctione:z nihilominus statuti
defert lucrum marito:ergo precedēs pars q̄ loquit̄ qñ mulier ducit ad
domū mariti,vt cū eo habitet,dz intelligi etiā sine solēni traductiōe:co
tentat enim statuti de effectu,z nō curat de mō:hec vltima cōsideratio
est pfecto optima in fauorem viri.nā ratio statuti dz esse vniformis.c
maiores.de baptismo.cū similibus.ñō obstat motiū supra in 3m fo
matū procedit enim quando queritur de matrimonio ppter suam per
fectam significationem:quo casu intelligi debet de consummato:quia
tūc habet suum perfectū significatum vt in iuribus ibi allegatis:secus
quando fit mentio de matrimonio seu de marito z vxore ad alium finē
vt contingit in casu nostro:tunc enim verba accipiuntur proprie:quia
non subest ratio capiendi illud strictissimum significatum.¶ Nam cessan
te ratione illius strictissimi significati,debet cessare illud significatum
c.cum cessante.de appel.cū similibus.at in casu nostro non fit mētio de
marito z vxore propter significatum perfectum matrimoniū:sed pro
pter onera matrimoniū:vt predicti.

¶ Casus consiliū sequentis.